

ΜΗΝΥΜΑ
Τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου
τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας

*Πρὸς τὸν Ὁρθόδοξο λαὸ
καὶ κάθε ἄνθρωπο καλῆς θελήσεως*

Ὑμνοῦμε καὶ δοξολογοῦμε τὸν Θεὸ τῶν «οἰκτιρῶν καὶ πάσης παρακλήσεως», διότι μᾶς ἀξίωσε νὰ συνέλθουμε τὴν ἑβδομάδα τῆς Πεντηκοστῆς (18-26 Ἰουνίου 2016) στὴν Κρήτη, ὅπου ὁ Ἀπόστολος Παῦλος καὶ ὁ μαθητὴς του Τίτος κήρυσαν τὸ Εὐαγγέλιο στὰ πρῶτα χρόνια τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας. Εὐχαριστοῦμε τὸν ἐν Τριάδι Θεό, διότι εὐδόκησε νὰ περατώσουμε μὲ ὁμοψυχία τίς ἐργασίες τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὁρθοδοξίας, τὴν ὁποία συγκάλεσε ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Βαρθολομαῖος, μὲ τὴν ὁμόφρονη γνώμη τῶν Προκαθημένων τῶν κατὰ τόπους Ὁρθοδόξων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν.

Ἀκολουθώντας πιστὰ τὸ παράδειγμα τῶν Ἀποστόλων καὶ τῶν θεοφόρων Πατέρων μελετήσαμε καὶ πάλιν τὸ Εὐαγγέλιο τῆς ἐλευθερίας «ἢ Χριστὸς ἡμᾶς ἠλευθέρωσε» (Γαλ. 5:1). Θεμέλιο τῶν θεολογικῶν μας ἀναζητήσεων ὑπῆρξε ἡ βεβαιότητα ὅτι ἡ Ἐκκλησία δὲν ζεῖ γιὰ τὸν ἑαυτό της. Μεταδίδει τὴ μαρτυρία τοῦ Εὐαγγελίου τῆς χάριτος καὶ τῆς ἀληθείας καὶ προσφέρει σέ ὅλη τὴν οἰκουμένη τὰ δῶρα τοῦ Θεοῦ: τὴν ἀγάπη, τὴν εἰρήνη, τὴν δικαιοσύνη, τὴν καταλλαγή, τὴν δύναμη τοῦ Σταυροῦ καὶ τῆς Ἀναστάσεως καὶ τὴν προσδοκία τῆς αἰωνιότητος.

1) Βασικὴ προτεραιότητα τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου ὑπῆρξε ἡ διακήρυξη τῆς ἐνότητος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Στηριγμένη στὴ θεία Εὐχαριστία καὶ τὴν Ἀποστολικὴ Διαδοχὴ τῶν Ἐπισκόπων, ἡ ὑφισταμένη ἐνότητα εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐνισχύεται καὶ νὰ φέρνει νέους καρπούς. Ἡ Μία, Ἁγία, Καθολικὴ καὶ Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία εἶναι Θεανθρώπινη κοινωμία, πρόγευση καὶ βίωση τῶν Ἐσχάτων ἐντὸς τῆς Θείας Εὐχαριστίας. Ὡς μία διαρκῆς Πεντηκοστὴ εἶναι ἀσίγαστη προφητικὴ φωνή, παρουσία καὶ μαρτυρία τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ τῆς ἀγάπης. Πιστὴ στὴν ὁμόφωνη Ἀποστολικὴ Παράδοση καὶ μυστηριακὴ ἐμπειρία ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἀποτελεῖ τὴν αὐθεντικὴ συνέχεια τῆς Μιᾶς, Ἁγίας, Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, ὅπως ὁμολογεῖται στὸ Σύμβολο τῆς Πίστεως καὶ ἐπιβεβαιώνεται ἀπὸ τὴ διδασκαλία τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ Ἐκκλησία μας βιώνει τὸ μυστήριον τῆς θείας Οἰκονομίας στὴ μυστηριακὴ τῆς ζωῆς μὲ ἐπίκεντρο τὴ θεία Εὐχαριστία.

Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἐκφράζει τὴν ἐνότητα καὶ καθολικότητά της ἐν Συνόδῳ. Ἡ **συνοδικότης** διαπνέει τὴν ὀργάνωση, τὸν τρόπο πού λαμβάνονται οἱ ἀποφάσεις καὶ καθορίζεται ἡ πορεία της. Οἱ Ὁρθόδοξοι Αὐτοκέφαλοι Ἐκκλησίες δὲν ἀποτελοῦν συνομοσπονδία Ἐκκλησιῶν ἀλλὰ τὴν Μία, Ἁγία, Καθολικὴ καὶ Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία. Κάθε τοπικὴ Ἐκκλησία, προσφέρουσα τὴν θεία Εὐχαριστία, εἶναι ἡ ἐν τόπῳ παρουσία καὶ φανέρωση τῆς Μιᾶς, Ἁγίας, Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας. Ὡς πρὸς τὴν Ὁρθόδοξο Διασπορά στίς διάφορες χῶρες τῆς ὑφῆλιου, ἀπεφασίσθη νὰ συνεχισθεῖ ἡ λειτουργία Ἐπισκοπικῶν Συνελεύσεων μέχρι τὴν ἐφαρμογὴ τῆς κανονικῆς ἀκριβείας. Αὐτὲς ἀπαρτίζονται ἀπὸ τοὺς κανονικοὺς ἐπισκόπους, πού ὀρίζονται ἀπὸ τὴν κάθε Αὐτοκέφαλο Ἐκκλησία, οἱ ὁποῖοι

ἐξακολουθοῦν νά ὑπάγονται σ' αὐτήν. Ἡ συνεπής λειτουργία τῶν Ἐπισκοπικῶν Συνελεύσεων ἐγγυᾶται τόν σεβασμό τῆς Ὁρθοδόξου ἀρχῆς τῆς συνοδικότητος.

Κατά τίς ἐργασίες τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου ἐτονίσθη ἡ σημασία τῶν Συνάξεων τῶν Προκαθημένων πού ἔχουν πραγματοποιηθεῖ καί διατυπώθηκε ἡ πρόταση ἡ Ἁγία καί Μεγάλη Σύνοδος νά καταστῆ ἐπαναλαμβανόμενος Θεσμός.

2) Μετέχοντες στή Θεία Εὐχαριστία καί δεόμενοι ὑπέρ τῆς οἰκουμένης ὀφείλουμε νά συνεχίσουμε τή λειτουργία μετά τή Θεία Λειτουργία καί νά δίδουμε τή μαρτυρία τῆς πίστεως πρὸς τοὺς ἐγγύς καί τοὺς μακρὰν, συμφώνως πρὸς τή σαφή ἐντολή τοῦ Κυρίου πρὸ τῆς Ἀναλήψεώς Του: «καί ἔσεσθέ μοι μάρτυρες ἔν τε Ἱερουσαλήμ καί ἐν πάσῃ τῇ Ἰουδαίᾳ καί Σαμαρεία καί ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς» (Πράξ. 1:8). Ὁ ἐπανευαγγελισμός τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ στίς σύγχρονες ἐκκοσμικευμένες κοινωνίες καί ὁ εὐαγγελισμός ἐκείνων πού ἀκόμη δέν ἔχουν γνωρίσει τόν Χριστό ἀποτελοῦν ἀδιάλειπτο χρέος τῆς Ἐκκλησίας.

3) Ἡ Ἐκκλησία μας ἀνταποκρινομένη στό χρέος νά μαρτυρεῖ τήν ἀλήθεια καί τήν ἀποστολική της πίστη, ἀποδίδει μεγάλη σημασία στόν **διάλογο κυρίως μέ τοὺς ἑτεροδόξους Χριστιανούς. Μέ τόν τρόπο αὐτό καί ὁ λοιπός χριστιανικός κόσμος γνωρίζει ἀκριβέστερα τή γνησιότητα τῆς Ὁρθοδόξου Παραδόσεως, τήν ἀξία τῆς πατερικῆς διδασκαλίας, τή λειτουργική ἐμπειρία καί τήν πίστη τῶν Ὁρθοδόξων. Οἱ διάλογοι πού διεξάγει ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία δέν σημαίνουν ποτέ συμβιβασμό σέ ζητήματα πίστεως.**

4) Οἱ ἐκρήξεις φονταμενταλισμοῦ πού παρατηροῦνται στοὺς κόλπους διαφόρων θρησκευτῶν ἀποτελοῦν ἔκφραση νοσηρῆς θρησκευτικότητος. Ὁ νηφάλιος **διαθρησκευτικός διάλογος συμβάλλει σημαντικά στήν προώθηση τῆς ἀμοιβαίας ἐμπιστοσύνης, τῆς ειρήνης καί τῆς καταλλαγῆς. Τό λάδι τοῦ θρησκευτικοῦ βιώματος πρέπει νά χρησιμοποιεῖται γιά νά ἐπουλῶνει πληγές καί ὄχι γιά νά ἀναζωπυρῶνει τή φωτιά τῶν πολεμικῶν συρράξεων. Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία καταδικάζει ἀπεριφράστως τήν ἐπέκταση τῆς πολεμικῆς βίας, τοὺς διωγμούς, τήν ἐκδίωξη καί δολοφονία μελῶν θρησκευτικῶν κοινοτήτων, τόν ἐξαναγκασμό γιά τήν ἀλλαγή τῆς θρησκευτικῆς πίστεως, τήν ἐμπορία προσφύγων, τίς ἀπαγωγές, τὰ βασανιστήρια, τίς εἰδεχθεῖς ἐκτελέσεις. Καταγγέλλει τήν καταστροφή νῶν, θρησκευτικῶν συμβόλων καί μνημείων πολιτισμοῦ. Ὅπως ἰδιαίτερος ἐκφράζει τήν ἀγωνία της γιά τήν κατάσταση τῶν Χριστιανῶν καί ὄλων τῶν διωκόμενων μειονοτήτων στή Μέση Ἀνατολή καί ἀλλαχοῦ. Ἀπευθύνει ἔκκληση πρὸς τήν παγκόσμια κοινότητα γιά τήν προστασία τῶν γηγενῶν Ὁρθοδόξων καί τῶν ἄλλων Χριστιανῶν, καθὼς καί ὄλων τῶν πληθυσμῶν τῆς περιοχῆς, πού ἔχουν ἀπαράβατο δικαίωμα νά παραμείνουν στήν πατρίδα τους ὡς ἰσότιμοι πολῖτες. Ἡ Σύνοδος μας καλεῖ ὅλους τοὺς ἐμπλεκόμενους νά καταβάλουν χωρὶς καθυστέρηση συστηματικές προσπάθειες γιά τήν κατάπαυση τῶν πολεμικῶν συρράξεων στή Μέση Ἀνατολή καί ὅπου ἐξακολουθοῦν οἱ πολεμικές συγκρούσεις, καί τόν ἐπαναπατρισμό τῶν ἐκδιωχθέντων.**

Ὅπως ἰδιαίτερος ἀπευθύνουμε ἔκκληση στοὺς ἰσχυροὺς τῆς γῆς γιά τήν ἐπικράτηση τῆς ειρήνης καί τῆς δικαιοσύνης στίς χῶρες προελεύσεως τῶν προσφύγων. Προτρέπουμε τίς πολιτικές ἀρχές, τοὺς πολῖτες καί τοὺς Ὁρθοδόξους Χριστιανούς στίς χῶρες πού καταφεύγουν

οί έξουθενωμένοι πρόσφυγες, νά συνεχίσουν νά προσφέρουν από τό περίσσευμα καί από τό ύστέρημα τών δυνατοτήτων τους.

5) Ἡ σύγχρονη ἐκκοσμίκευση ἐπιδιώκει τήν αὐτονόμηση τοῦ ἀνθρώπου ἀπό τόν Χριστό καί τήν πνευματική ἐπιρροή της Ἐκκλησίας, τήν ὁποία ταυτίζει ἀϋθαιρέτως μέ τόν συντηρητισμό. Ὁ Δυτικός ὅμως πολιτισμός φέρει ἀνεξίτηλη τή σφραγίδα τῆς διαχρονικῆς συμβολῆς τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ἐπιπλέον, ἡ Ἐκκλησία ἀναδεικνύει τή σωτηριώδη σημασία τοῦ Θεανθρώπου καί τοῦ Σώματος Του, ὡς τόπο καί τρόπο τῆς ζωῆς ἐν ἐλευθερίᾳ.

6) Στή σύγχρονη προσέγγιση τοῦ γάμου, ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία θεωρεῖ τήν ἀκατάλυτη ἀγαπητική σχέση ἀνδρός καί γυναικός «μυστήριον μέγα ... εἰς Χριστόν καί εἰς τήν ἐκκλησίαν». Ὁμοίως ἀποκαλεῖ «ἐκκλησίαν μικράν» τήν οἰκογένεια, ἡ ὁποία προκύπτει ἀπό τόν γάμο καί ἀποτελεῖ τή μόνη ἐγγύηση γιά τήν ἀνατροφή τών παιδιῶν.

Ἡ Ἐκκλησία διαρκῶς τονίζει τήν ἀξία τῆς ἐγκρατείας. Ἡ χριστιανική ἄσκηση διαφέρει ριζικά ἀπό οἰονδήποτε δυαρχικό ἀσκητισμό, ὁ ὁποῖος ἀποκόπτει τόν ἄνθρωπο ἀπό τή ζωή καί τόν συνάνθρωπο. Ἀντιθέτως, τόν συνδέει μέ τή μυστηριακή ζωή τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ ἐγκράτεια δέν ἀφορᾷ μόνο στόν μοναχικό βίο. Τό ἀσκητικό ἦθος εἶναι χαρακτηριστικό τῆς χριστιανικῆς ζωῆς σέ ὅλες τίς ἐκφάνσεις της.

**

Ἡ Ἁγία καί Μεγάλη Σύνοδος ἐκτός τών συγκεκριμένων θεμάτων γιά τά ὁποῖα ἀποφάσισε, ἐπισημαίνει ἐπιγραμματικά καί τά ἐξῆς ὄντολογικά καί καίρια σύγχρονα ζητήματα:

7) Ὡς πρὸς τό θέμα τών σχέσεων τῆς χριστιανικῆς πίστεως καί τών θετικῶν ἐπιστημῶν, ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἀποφεύγει τήν κηδεμονία τῆς ἐπιστημονικῆς ἀναζητήσεως καί δέν λαμβάνει θέση πάνω σέ κάθε ἐπιστημονικό ἐρώτημα. Εὐχαριστεῖ τόν Θεό πού δωρίζει στούς ἐπιστήμονες τό χάρισμα νά ἀποκαλύπτουν ἄγνωστες πτυχές τῆς θείας Δημιουργίας. Ἡ σύγχρονη ἀνάπτυξη τών θετικῶν ἐπιστημῶν καί τῆς τεχνολογίας ἐπιφέρει ριζικές ἀλλαγές στή ζωή μας. Προσφέρει σημαντικές εὐεργεσίες ὅπως εἶναι ἡ διευκόλυνση τοῦ καθημερινοῦ βίου, ἡ ἀντιμετώπιση σοβαρῶν ἀσθενειῶν, ἡ εὐχερέστερη ἐπικοινωνία τών ἀνθρώπων, ἡ ἔρευνα τοῦ διαστήματος κ.λπ. Παρ' ὅλα αὐτά, ἔχει καί ποικίλες ἀρνητικές ἐπιπτώσεις, ὅπως εἶναι ἡ χειραγώγηση τῆς ἐλευθερίας, ἡ σταδιακή ἀπώλεια πολυτίμων παραδόσεων, ἡ καταστροφή τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος, ἡ ἀμφισβήτηση τών ἠθικῶν ἀξιῶν. Ἡ ἐπιστημονική γνώση, ὅσο κι ἂν ἐξελισσεται μέ ταχύτατους ρυθμούς, δέν κινητοποιεῖ τήν βούληση τοῦ ἀνθρώπου, οὔτε δίνει ἀπάντηση στά σοβαρά ἠθικά καί ὑπαρξιακά προβλήματα, στήν ἀναζήτηση γιά τό νόημα τῆς ζωῆς καί τοῦ κόσμου. Αὐτά ἀπαιτοῦν πνευματική προσέγγιση, τήν ὁποία ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἐπιχειρεῖ μέ τήν Βιοηθική πού βασίζεται στήν χριστιανική ἠθική καί στήν πατερική διδασκαλία. Ταυτόχρονα μέ τόν σεβασμό τῆς ἐλευθερίας τῆς ἐπιστημονικῆς ἔρευνας ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἐπισημαίνει τούς κινδύνους, οἱ ὁποῖοι ὑποκρύπτονται σέ ὀρισμένα ἐπιστημονικά ἐπιτεύγματα καί τονίζει τήν ἀξιοπρέπεια τοῦ ἀνθρώπου καί τόν θεῖο του προορισμό.

8) Η σημερινή **οικολογική κρίση** είναι προφανές ότι οφείλεται σε πνευματικά και ήθικα αίτια. Οί ρίζες της συνδέονται με την πλεονεξία, την απληστία και τον έγωισμό, που οδηγούν στην αλόγιστη χρήση των φυσικών πόρων, την επιβάρυνση της ατμόσφαιρας με ζημιολόγους ρύπους και την κλιματική αλλαγή. Η χριστιανική αντιμετώπιση του προβλήματος απαιτεί μετάνοια για τις καταχρήσεις, εγκράτεια και ασκητικό ήθος, που αποτελούν αντίδοτο στην υπερκατανάλωση, συγχρόνως δέ, καλλιέργεια στον άνθρωπο της συνειδήσεως ότι είναι «οικονόμος», και όχι κάτοχος της δημιουργίας. Δεν παύει να τονίζει ότι και οι μελλοντικές γενεές έχουν δικαίωμα πάνω στα φυσικά αγαθά, που μας εμπιστεύθηκε ο Δημιουργός. Για αυτό τό λόγο και ή Όρθόδοξος Έκκλησία συμμετέχει ενεργώς στις διάφορες διεθνείς οικολογικές προσπάθειες. Όρισε δέ την 1^η Σεπτεμβρίου ως ημέρα προσευχής για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος.

9) Απέναντι στην ισοπεδωτική και απρόσωπη όμογενοποίηση, ή όποια προωθείται με ποικίλους τρόπους, ή Όρθοδοξία διακηρύττει τον **σεβασμό στην ιδιοπροσωπία** ανθρώπων και λαών. Αντιτίθεται στην αυτονόμηση της οικονομίας από τις βασικές ανάγκες του ανθρώπου και στην μετατροπή της σε αυτοσκοπό. Η πρόοδος του ανθρώπινου γένους δεν συνδέεται μόνο με την ανάπτυξη του βιοτικού επιπέδου ή με την πρόοδο της οικονομίας εις βάρος των πνευματικών αξιών.

10) Η Όρθόδοξος Έκκλησία δεν αναμειγνύεται στην **πολιτική**. Ο λόγος της παραμένει διακριτός αλλά και προφητικός, ως όφειλετική παρέμβαση υπέρ του ανθρώπου. Τά ανθρώπινα δικαιώματα βρίσκονται σήμερα στό κέντρο της πολιτικής ως απάντηση στις σύγχρονες κοινωνικές και πολιτικές κρίσεις και ανατροπές, αποβλέποντας στην προστασία του πολίτη από την αυθαιρεσία του κράτους. Η Έκκλησία μας προσθέτει επίσης τις ύποχρεώσεις και ευθύνες των πολιτών και την ανάγκη συνεχούς αυτοκριτικής πολιτικών και πολιτών προς ουσιαστική βελτίωση της κοινωνίας. Καί κυρίως τονίζει, ότι τό όρθόδοξο **δέον**περί ανθρώπου υπερβαίνει τον όρίζοντα των καθιερωμένων ανθρώπινων δικαιωμάτων, ότι «μείζων πάντων» είναι ή αγάπη, όπως την αποκάλυψε ο Χριστός και την βίωσαν όσοι πιστά Τόν ακολούθησαν. Επιμένει ακόμη ότι θεμελιώδες δικαίωμα είναι και ή προστασία της θρησκευτικής ελευθερίας, δηλαδή της ελευθερίας της συνειδήσεως, της πίστεως, της λατρείας και όλων των ατομικών και συλλογικών εκφράσεων αυτής, συμπεριλαμβανομένου και του δικαιώματος κάθε πιστού και κάθε θρησκευτικής κοινότητας να τελούν ελεύθερα από κάθε κρατική παρέμβαση τά θρησκευτικά τους καθήκοντα, ως και τό δικαίωμα της δημόσιας διδασκαλίας της θρησκείας.

11) Η Όρθόδοξος Έκκλησία απευθύνεται **στους νέους**, οί όποιοι αναζητούν πληρότητα ζωής γεμάτη ελευθερία, δικαιοσύνη, δημιουργία αλλά και αγάπη. Τούς καλεί να συνδεθούν συνειδητά με την Έκκλησία Έκείνου που είναι ή Αλήθεια και ή Ζωή. Νά προσέλθουν προσφέροντας στό εκκλησιαστικό σώμα τή ζωτικότητα, τις ανησυχίες, τούς προβληματισμούς και τις προσδοκίες τους. Οί νέοι δεν αποτελούν απλώς τό μέλλον της Έκκλησίας αλλά τό δυναμικό και δημιουργικό παρόν επί τοπικού και οικουμενικού επιπέδου.

12) Η Αγία και Μεγάλη Σύνοδος **άνοιξε τον όρίζοντά μας** στή σύγχρονη πολύμορφη οικουμένη. Τόνισε την ευθύνη μας μέσα στον χώρο και τον χρόνο, πάντοτε με προοπτική την αιωνιότητα. Η Όρθόδοξος Έκκλησία, διατηρώντας αλώβητο τον Μυστηριακό και

Σωτηριολογικό της χαρακτήρα, είναι ευαίσθητη στὸν πόνο, στίς ἀγωνίες καί στήν κραυγή γιά δικαιοσύνη καί εἰρήνη τῶν λαῶν. Εὐαγγελίζεται «ἡμέραν ἐξ ἡμέρας τὸ σωτήριον αὐτοῦ· ἀναγγέλουσα ἐν τοῖς ἔθνεσι τὴν δόξαν αὐτοῦ, ἐν πᾶσι τοῖς λαοῖς τὰ θαυμάσια αὐτοῦ» (Ψαλμ. 95).

Ἄς δεηθοῦμε «ὁ Θεὸς πάσης χάριτος, ὁ καλέσας ὑμᾶς εἰς τὴν αἰώνιον αὐτοῦ δόξαν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ὀλίγον παθόντας, αὐτὸς καταρτίσει ὑμᾶς, στηρίξει, σθενώσει, θεμελιώσει· αὐτῷ ἡ δόξα καί τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν» (Α' Πέτρ. 5:10,11).